

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Лопуга О.І.

*кандидат філософських наук, доцент,
Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова*

ДУХОВНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ В ПОСТМОДЕРНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІУМІ

Оскільки основною рисою постмодерну як духовно-ціннісного феномену є прагнення до свободи, то і людина цієї епохи прагне до свободи у всьому: у спілкуванні, у відносинах, у поглядах, у світобаченні, у мистецтві тощо. «Ми «відчуваємо себе свободними», тому що нам не вистачає самої мови, щоб артикулювати нашу несвободу... самі наші «свободи» служать тому, щоб приховувати і підтримувати нашу глибинну несвободу» [1, с. 3]. Отже як бачимо, що сучасна людина залежить від віртуального світу, за неї все уже сказано і на її запитання дається відповідь. Єдиною цінністю вважається нічим необмежена свобода самовираження, всі інші цінності відносні і умовні, вони не важливі в житті, і це робить можливим потенційну універсальність постмодерністичного життя, домінування нігілізму, абсурдності. Протест проти усталених норм, протидія традиційному, радикальність – ось ті імперативи, яким молодь слідує, і незгода з усталеністю зовсім не обов'язково є проявом асоціальності, а скоріше навіть ознакою інноваційності та прагнення до саморозвитку.

Зважаючи на наявність у постмодерні як руйнівних для людини тенденцій розвитку масової культури, так і високих прагнень до високодуховного суспільства, ми можемо сказати, що постмодерна культура розкриває всю складність, суперечливість, але в той же час і гармонічність світу XXI століття. Тенденції культури постмодерну, пов'язані з впливом тієї її складової, яка відноситься до масової культури, яка йде всупереч основним настановам постмодерну відносно пріоритетності самореалізації кожної людини. У новій ієрархії системи духовних цінностей превалюють нігілістичні складові, соціально-психологічні диспозиції молодшої людини характеризуються ціннісним

дистанціюванням від моральних абсолютів, соціально-інноваційний потенціал молоді проявляється не стільки самостійною творчістю стосовно себе і навколишнього середовища, скільки відчуженням від наявної соціальної дійсності. Діяльність суб'єктів медійно-інформаційного простору знищує моральний, духовний, значною мірою і інтелектуальний потенціал людини, до мінімуму опускаючи рівень її духовної культури. У граничному вигляді спостерігається формування девіативної культури особистості та її переростання у кримінальну. Проте до масової культури потрібно віднестися як до складових буттєвого середовища, на які потрібно впливати з метою їх позитивної трансформації з погляду завдань формування високих духовних цінностей особистості.

Саме в період постмодерну людина переглянула свою сутність, зрозуміла свою залежність від природи, потребу у особистому сприйнятті її, у спілкуванні з нею. А разом з тим відчула потребу в гуманізмі, в людяності, яку загубила на довгому шляху техногенної еволюції. Це є епохальний поворот до загальнолюдських цінностей, а також до особистих цінностей людини, який символізують нові цінності і нова духовна культура епохи постмодерну.

Постмодерн як соціокультурна реальність проникає у всі сфери життєдіяльності суспільства, викликаючи не лише появу принципово нових феноменів, а й радикальне духовно-орієнтоване переосмислення минулого. Проте це переосмислення включається у світ діяльністю нового покоління разом з уже новими цінностями, новим баченням, новими принципами і законами, які функціонують в соціумі. І тому постмодерн у вигляді духовних цінностей людини – це і новий світогляд, який сповнений розчаруванням у минулих цінностях, у способі життя, відхід від традицій, плюралізм думок, гра в життя і свобода.

Постмодерн є формою виходу з духовної кризи сучасного суспільства, він розпочав з занепаду модерних цінностей, які відходять у минуле, але досить чітко позначив відродження культури та суспільства на нових духовних засадах. В епоху постмодерну здійснюється і поворот до відродження національної української культури. З'явилася молодіжних субкультур, які утверджують свою самотність і заперечують минулі ідеали, цінності. Навіть розповсюдження масової культури не є абсолютним злом, оскільки дає можливість розпізнати цінність високої, духовної культури, підняти її на найвищий рівень, тому що тільки у порівнянні можна говорити про істинну цінність, і дати їй

найвищу оцінку, побачити наскільки вона важлива для духовного збагачення людини. Людина в період кризи відчула свою незахищеність, і це примусило її змінити свої погляди на світ і на саму себе, вибрати свою особисту позицію і стати людиною, яку можна назвати постлюдиною. Бо пост – це значить продовження чогось, продовженням бути самим собою.

Людина живе не в ізольованому світі, всі ці фактори і настрої, які ми назвали, впливають на неї. Вона екзистенційно входить до світу постмодерну, утверджує своє власне «я» і одночасно гостро і боляче переживає проблеми та суперечності суспільства. У духовному житті людина утверджує свою самоцінність і своє індивідуальне існування в соціумі, яке абсолютно є самодостатнім. Формується нова парадигма суспільного життя, яка формує і новий погляд, нову особистість. Часом радикально інноваційну, як, наприклад, діти, яких називають «альфами», яких взагалі у межах усталеного менталітету не можуть зрозуміти чи сприйняти. Це діти, які здатні не бачити перешкод, у них найчутливіша інтуїція, вони відрізняються тонким почуттям і емоційною напругою, нестандартними рішеннями, почувають себе частиною одного цілого великого Всесвіту, вони рухливі і динамічні, як і те суспільство постмодерну, яке їм належить побудувати.

Отже, треба подивитись на молодь сьогоднішніми очима, тобто виходячи з постмодерної ситуації, і тоді будуть зрозумілі цінності, життєві позиції, прагнення молодого покоління XXI століття. Очевидний розрив соціокультурних зв'язків між поколіннями потребує осмислення світогляду молоді епохи модерну, оскільки саме її сприйняття світу визначає те, яким буде цей світ.

Діяльність суб'єктів медійно-інформаційного простору знищує моральний, духовний, значною мірою і інтелектуальний потенціал людини, до мінімуму опускаючи рівень її духовної культури. У граничному вигляді спостерігається формування девіативної культури молоді та її переростання у кримінальну. Проте до масової культури потрібно віднестися як до складових буттєвого середовища, на які потрібно впливати з метою їх позитивної трансформації з погляду завдань формування високих духовних цінностей підростаючого покоління.

Духовно-продуктивна діяльність забезпечує формування духовних цінностей, а духовно-практична діяльність стосується опануванню людиною та соціальними групами накопичених людством духовних

цінностей у процесі власного культурного розвитку. Саме другий процес лежить в основі соціалізації людини і має найбільше значення для формування духовної культури. Його результатом є набуття людиною духовного досвіду, розвитку ціннісних орієнтацій, духовних потреб і духовних почуттів. Проблематика духовної культури, яка пов'язана з дослідженням духовного світу людини, в історико-філософському вимірі визначається у межах наукових розвідок, що стосуються становлення людини як родової істоти. Сутністю духовної культури є набування сенсу життя у вигляді усталених на особистісному рівні ціннісно-смыслових життєвих орієнтирів, що здійснюється на основі трансформування універсуму зовнішнього буття у внутрішній світ особистості. У зв'язку з цим духовну культуру розглядають як інтегративну якість особистості, що відображає наявність розвитку в неї сукупності культур.

Список використаних джерел:

1. Жижек Славой. Добро пожаловать в пустыню Реального / Пер. с англ. А. Смирного. Москва : Фонд «Прагматика культуры», 2002. 160 с.

Муляк К.С.

учениця 10 класу,

Науковий керівник: Гродікова О.В.

вчитель етики,

Криворізька спеціалізована школа I-III ступенів № 71

Криворізької міської ради

ФІЛОСОФСЬКО-ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНИЙ ВИМІР УКРАЇНСЬКИХ ШІСТДЕСЯТНИКІВ

Останніми роками збільшується кількість громадян, що ідентифікують себе як українці, відчувають належність до української культури, мови, все більше вибудовується національна свідомість. Дається це важко: Майдани, жертви, війна, ідеологічна боротьба. І так було завжди. Особливість цієї боротьби в тому, що ця битва українців за